

Teoria polityki społecznej

Prawo nieuchronnej niesprawiedliwości polityki społecznej (prawo Hammonda- Goodina)

Wykład 5

dr hab. Ryszard Szarfenberg, prof. UW

<http://rszarf.ips.uw.edu.pl/tps/dzienne/>

Rok akademicki 2021-2022

Tematyka wykładu

1. Od teorii opisowej i wyników jej zastosowania do teorii wyjaśniającej
2. Treść prawa Hammonda-Goodina i dwa rodzaje niesprawiedliwości
3. Źródło niesprawiedliwych decyzji w polityce społecznej i ich konsekwencje
4. Wyjaśnienie polityki społecznej w zależności od rodzaju niesprawiedliwości oraz reakcji społecznych i politycznych
5. Dodatkowe wnioski z uwzględnieniem preferencji wyborczych i zasługiwaności oraz cztery inne możliwości zastosowania prawa Hammonda-Goodina poza pomocą dla ubogich
6. Podsumowanie
7. Literatura obowiązkowa

Teoria opisowa konceptualna na tle innych rodzajów teorii naukowej polityki społecznej

- 1. Teoria opisowa – umożliwia opis polityki społecznej**
  - a) Definicje konceptualne umożliwiają rozumienie ogólnych pojęć
  - b) Definicje operacyjne polityki społecznej umożliwiają jej obserwację i pomiar
- 2. Teoria wyjaśniająca – umożliwia wyjaśnianie polityki społecznej w czasie i przestrzeni**
  - a) Hipotezy dotyczące przyczyn polityki społecznej i mechanizmów przyczynowych**
  - b) Hipotezy dotyczące skutków polityki społecznej i mechanizmów skutkowych (patrz wykłady o ewaluacji)
- 3. Teoria normatywna – umożliwia ocenianie polityki społecznej**
  - a) Teoria dobra człowieka (bez tej teorii trudno jest zidentyfikować dobro i zło w społeczeństwie)
  - b) Teoria oceniania polityki społecznej w oparciu o teorię dobra człowieka (patrz wykłady o ewaluacji)
- 4. Teoria praktyczna – umożliwia świadome zmienianie polityki społecznej**
  - a) Teoria łącząca teorię naukową (1-3) z praktyką pracy z polityką społeczną
  - b) Teoria zmieniania polityki społecznej w oparciu o teorię 4a

Prawo Hammonda-Goodina, czyli związek między dwoma rodzajami niesprawiedliwości w polityce społecznej

Prawa nauki w wyjaśnianiu polityki społecznej – prawo nieuchronnej niesprawiedliwości polityki społecznej

- Prawo Hammonda-Goodina*: **w polityce społecznej prawdopodobieństwo popełnienia niesprawiedliwości wobec jednostki jest odwrotnie proporcjonalne w stosunku do prawdopodobieństwa popełnienia niesprawiedliwości wobec społeczeństwa**
- Pytania, na które odpowiemy
  1. Co to jest niesprawiedliwość wobec społeczeństwa?
  2. Co to jest niesprawiedliwość wobec jednostki?
  3. Na czym polega związek między tymi dwiema niesprawiedliwościami?
  4. Jakie konsekwencje ma ten związek, czyli prawo Hammonda-Goodina, dla wyjaśniania polityki społecznej?

*Nazwa tego prawa pochodzi od dwóch autorów, którzy rozwijali zbliżone koncepcje niezależnie od siebie:

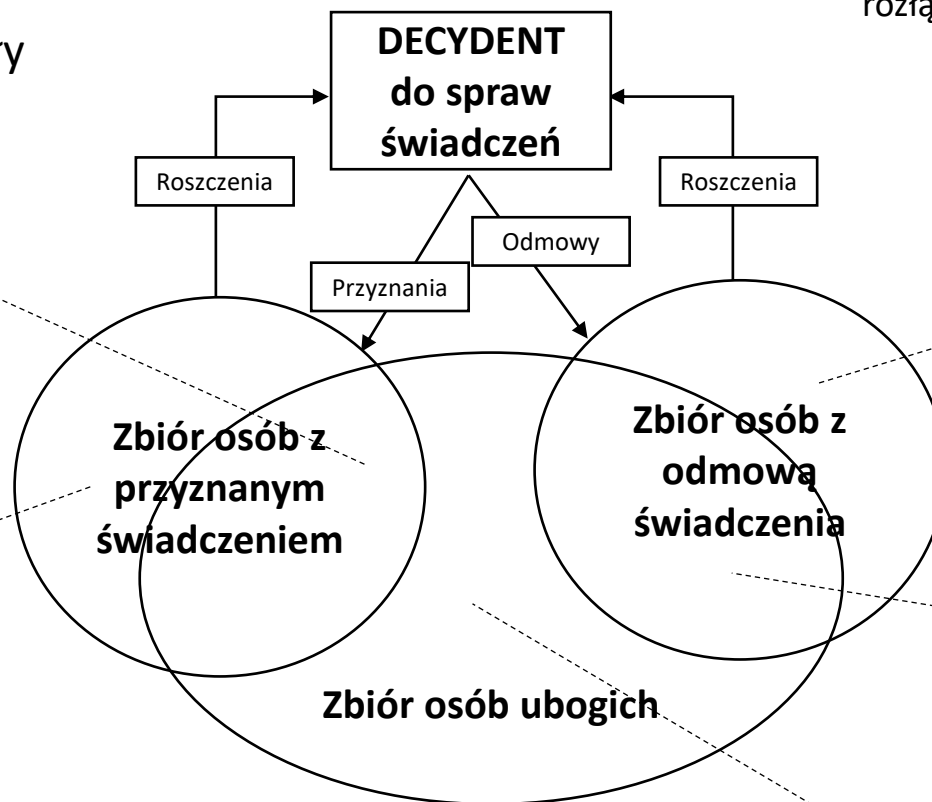
- Kenneth R. Hammond, *Human Judgment and Social Policy: Irreducible Uncertainty, Inevitable Error, Unavoidable Injustice*, 1996.
- Robert E. Goodin, *Erring on the side of kindness in social welfare policy*, „Policy Sciences”, 1985.

Niesprawiedliwość wobec jednostki i społeczeństwa w systemie zabezpieczenia dochodu poprzez świadczenia społeczne

Interpretacja schematu: według części rozłącznych i wspólnych trzech zbiorów

Osoby ubogie, które zgłosiły roszczenia i przyznano im świadczenie

Osoby nieubogie, które zgłosiły roszczenia i przyznano im świadczenie –
niesprawiedliwość wobec społeczeństwa

Osoby nieubogie, które zgłosiły roszczenia i odmówiono im świadczenia

Osoby ubogie, które zgłosiły roszczenia, ale odmówiono im świadczeń –
niesprawiedliwość wobec jednostki

Osoby ubogie, które nie zgłosiły roszczenia

Dwa rodzaje niesprawiedliwości w polityce społecznej – przykład polityki świadczeniowej

Czy X był uprawniony do świadczenia?*	Czy X otrzymał świadczenie?	
	Tak	Nie
Tak	Słuszne przyznanie (problem uprawnionych niepotrzebujących)	Niestusznna odmowa (błąd niestusznego wykluczenia – <u>niesprawiedliwość wobec jednostki</u>)
Nie	Niestuszne przyznanie (błąd niestusznego włączenia – <u>niesprawiedliwość wobec społeczeństwa</u>)	Słuszna odmowa (problem potrzebujących nieuprawnionych)

Dwa rodzaje błędów w polityce społecznej

- Odmówiono świadczenia komuś, komu się ono należało.**
Wykluczono kogoś ze zbioru świadczeniobiorców, kto powinien być tam włączony
- Przyznano świadczenie komuś, komu się ono nie należało.**
Włączono do zbioru świadczeniobiorców kogoś, kto nie powinien być tam włączony

Pierwszy błąd w prawie H-G nazywany jest niesprawiedliwością wobec jednostki, a drugi – niesprawiedliwością wobec społeczeństwa

* Należy pamiętać, że między uprawnieniem do pomocy a potrzebą pomocy jest różnica, np. osoby niepotrzebujące mogą być uprawnione, a potrzebujące nieuprawnione do pomocy

Dwa rodzaje niesprawiedliwości na przykładzie Ani Iksińskiej

JESTEM ANIA IKSIŃSKA.
SAMOTNA MATKA
NIEPEŁNOSPRAWNEGO DZIECKA
I OFIARA PRZEMOCY
DOMOWEJ. TAK JEST
WYGODNIEJ

Cytat z artykułu: „Coraz więcej Polaków i Polek żyje na koszt **innych**. Nie mają zamiaru tego zmienić, **bo nie chcą**. Tak jest wygodniej. Co gorsza, znaczna część nas taki styl życia akceptuje i wspiera”

Inspiracje do memu:

[M. Sosnowska, Ania Iksińska żyje na niezłym poziomie na koszt państwa. To teraz modne](#) (pierwotnie na Bezprawnik.pl, po protestach rodziców dzieci autystycznych usunięty z [przeprosiniami](#))

Czy Ani Iksińskiej należy się <u>social?</u>	Czy Ania Iksińska otrzymała <u>social?</u>	
	Tak	Nie
Tak	Należało jej się i otrzymała, więc jest sprawiedliwie	Krzywdza – trzeba nagłaśniać, manipulować, że często, wymyślać historyjki o skrzywdzonej Ani Iksińskiej
Nie	Wyłudzenie – trzeba nagłaśniać, manipulować, że często, wymyślać historyjki o pasożytniczej Ani Iksińskiej	Nie należało jej się i nie otrzymała, więc jest sprawiedliwie

Na kim skupić uwagę? Na pasożytniczej Ani Iksińskiej, czy na skrzywdzonej Ani Iksińskiej (komórka z czerwonym kolorem)? Jak zaprojektować politykę społeczną, aby było jak najmniej skrzywdzonych AI i jednocześnie jak najmniej pasożytniczych AI?

Źródło i konsekwencje nieuchronności
niesprawiedliwości w polityce społecznej

Źródło niesprawiedliwych decyzji w polityce społecznej

- Przesłanki

1. **Decyzja o przyznaniu lub nieprzyznaniu świadczenia opiera się na informacji o kandydacie na świadczeniobiorcę**, np. świadczenie dla ubogich wymaga informacji o ubóstwie jednostki
2. **Informacje o kandydacie na świadczeniobiorcę nie są pewne**, organ nie ma pełnej wiedzy o kandydacie, np. informacje o ubóstwie jednostki mogą być prawdziwe, ale też fałszywe z pewnym prawdopodobieństwem

- Wniosek

- **Każda decyzja (przyznać, nie przyznać świadczenia) narażona więc jest na dwa typy błędów (przykład ubóstwa)**
  1. Organ na podstawie dostępnych informacji **uznał, że jednostka nie jest uboga, ale w rzeczywistości była uboga**: błąd odmowy świadczenia ubogiemu
  2. Organ na podstawie dostępnych informacji **uznał, że jednostka jest uboga, ale w rzeczywistości nie była uboga**: błąd przyznania świadczenia nieubogiemu

Decyzje i ich podstawy informacyjne oraz błędy z nimi związane

Sytuacja abstrakcyjna

Opcje wyboru	Status logiczny informacji kluczowej dla podjęcia decyzji	
	Prawda	Fałsz
Wybór działania 1 (D1) (słuszny jeżeli prawda)	Wybór właściwy	Błąd – wybór D1, a należało wybrać D2
Wybór działania 2 (D2) (słuszny jeżeli fałsz)	Błąd – wybór D2, a należało wybrać D1	Wybór właściwy

W sytuacji pewności decydent doskonale wie, czy informacja kluczowa jest prawdziwa, czy jest fałszywa, czyli nie popełni żadnego ze wskazanych błędów decyzyjnych

Przykład świadczeń dla ubogich

Opcje wyboru	Status logiczny informacji o ubóstwie zgłaszającego się po pomoc	
	Prawda	Fałsz
Przyznać świadczenie	Wybór właściwy	Błąd – przyznanie świadczenia nieubogiemu
Nie przyznać świadczenia	Błąd – nieprzyznanie świadczenia ubogiemu	Wybór właściwy

W sytuacji niepewności decydent do końca nie wie, czy informacja kluczowa jest prawdziwa, czy jest fałszywa, czyli istnieje niezerowe prawdopodobieństwo, że popełni jeden ze wskazanych błędów decyzyjnych

Błędne decyzje w polityce społecznej mają swoje konsekwencje – przykład ubóstwa

Status pod względem ubóstwa i podjęta decyzja	Możliwe konsekwencje
1. Osoby ubogie, którym przyznano pomoc	Ich sytuacja poprawiła się, ich ubóstwo zmniejszyło się, może przestały być ubogie
2. Osoby ubogie, którym nie przyznano pomocy	Ich sytuacja pozostała zła lub pogorszyła się, pozostały w ubóstwie, ubóstwo mogło się pogłębić
3. Osoby nieubogie, którym nie przyznano pomocy	Ich sytuacja nie zmieniła się lub pogorszyła, pozostały nieubogie lub zbliżyły się do ubóstwa
4. Osoby nieubogie, którym przyznano pomoc	Ich sytuacja poprawiła się, nadal nie są ubogie, są dalej od ubóstwa

Dodatkowe możliwe konsekwencje 2: brak pomocy zmotywował do poradzenia sobie bez niej?

Dodatkowe możliwe konsekwencje 4: zmniejszenie motywacji do samodzielności; mniej środków pozostało na pomoc dla ubogich?

Pytania: czy można uniknąć obu błędów? Jeżeli nie, który błąd powinien być zmniejszany przede wszystkim?

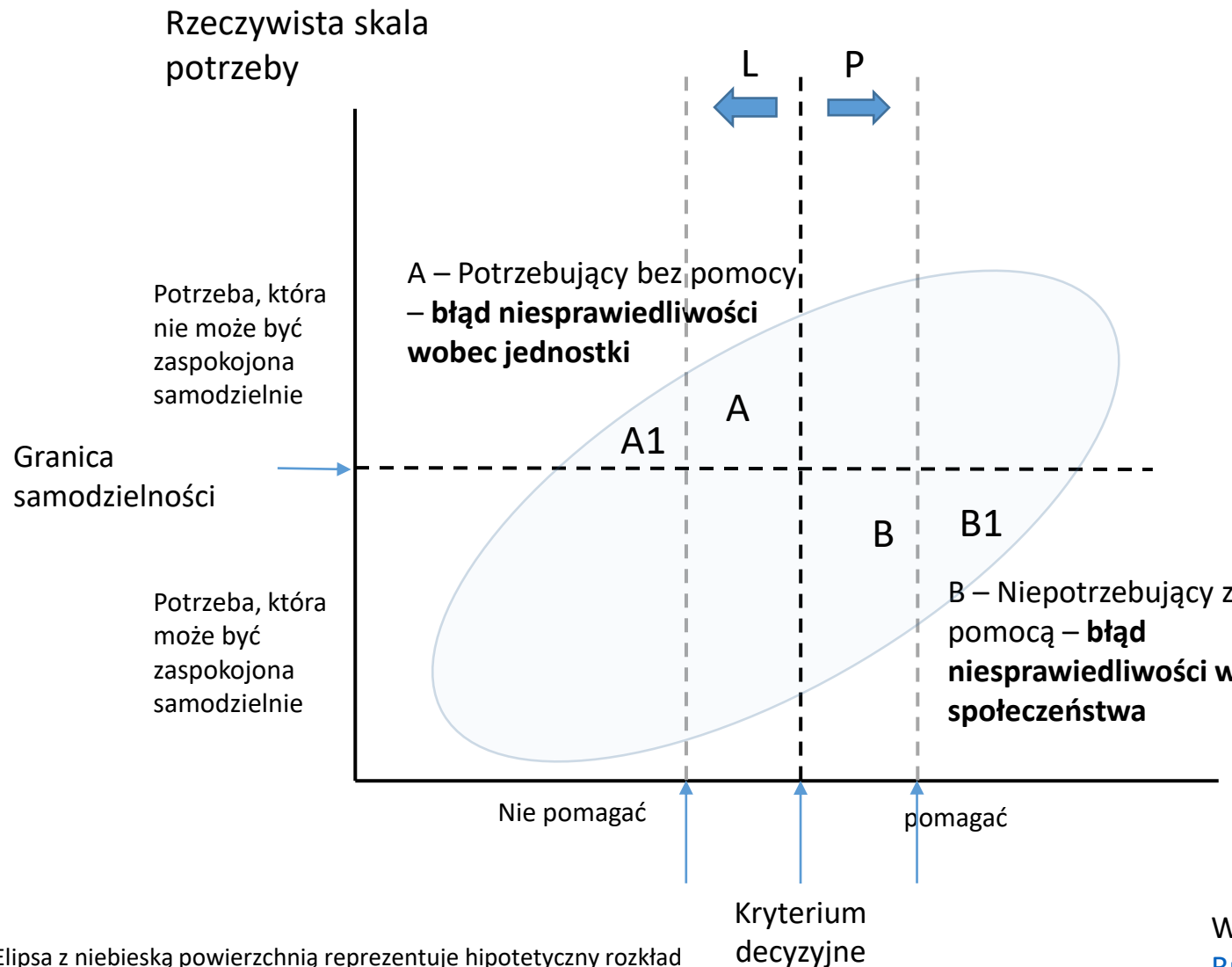
Skoro popełniane są błędy niesprawiedliwości, co można zrobić?

- **Czy można uniknąć obu błędów jednocześnie?**

- Można by, gdyby decydent miał pewną i pełną wiedzę o faktycznym ubóstwie zgłaszających się po pomoc, można zmniejszać niepewność, ale to kosztuje (ekonomicznie – więcej czynności sprawdzających, politycznie – naruszanie prywatności)
- Dodatkowy problem: pomoc jest korzyścią materialną, ludzie mogą starać się aktywnie ją uzyskać, przemilczając informacje zmniejszające ich szanse na uzyskanie korzyści
- Decydent nie ma doskonałej wiedzy, a więc **istnieje niezerowe prawdopodobieństwo, że uzna ubogich za nieubogich i nieubogich za ubogich i co za tym idzie będzie popełniał błędy**

- Jeżeli nie można uniknąć obu błędów jednocześnie, który błąd powinien być zmniejszany przede wszystkim?

1. **Za zmniejszaniem błędu niesprawiedliwości wobec jednostek** przemawia to, że bez pomocy ich sytuacja może się pogorszyć, o ile pomoc im w większości przypadków pomaga, a nie szkodzi
2. **Za zmniejszaniem błędu niesprawiedliwości wobec społeczeństwa** przemawia to, że pomaganie nieubogim zabiera środki na pomoc ubogim, a do tego również może zachęcać do nadużyć

Strategia L (partia L) zmniejszania niesprawiedliwości wobec jednostki:

Przesuwanie kryterium w kierunku do zera (w lewo) przy niezmienionej granicy samodzielności będzie zmniejszało błąd A (do A1), ale jednocześnie zwiększać się będzie błąd B.

Strategia P (partia P) zmniejszania niesprawiedliwości wobec społeczeństwa:

Przesuwanie kryterium w kierunku od zera (w prawo) przy niezmienionej granicy samodzielności będzie zmniejszało błąd B (do B1), ale jednocześnie zwiększać się będzie błąd A

Ocena wystąpienia potrzeby pomocy

- Elipsa z niebieską powierzchnią reprezentuje hipotetyczny rozkład niezaspokojenia potrzeb w społeczeństwie. Szerokość elipsy reprezentuje dokładność przewidywania niezaspokojenia potrzeb. Im węższa tym większa dokładność przewidywań.
- Rozmiar błędów zależy od dokładności przewidywań, czyli stopnia zawodności testów sprawdzających ubóstwo (czułość testu na ubóstwo) i brak ubóstwa (czułość testu na brak ubóstwa).

Wzorem dla tego wykresu [jest diagram Taylora-Russella z 1939](#) oraz [jego interpretacja przez Kennetha Hammonda](#)

Dodatkowe wyjaśnienie zastosowania diagramu Taylora-Russella w polityce publicznej: [prezentacja Thomasa R. Stewarta, Duality of error](#)

Wyjaśnianie zmian w polityce społecznej z
zastosowaniem prawa Hammonda-Goodina

Jak wyjaśniamy politykę społeczną posługując się prawem Hammonda-Goodina?

Z prawa Hammonda-Goodina wynika, że **nie można uniknąć niesprawiedliwości w polityce społecznej**

Jeżeli nie można jej uniknąć, to **władze stoją zawsze przed wyborem którą niesprawiedliwość będą starały się ograniczyć za pomocą polityki społecznej** (np. „uszczelnianie systemu” czy „rozszerzanie systemu”)

Niezależnie od wyboru władz, **opozycja, media, aktywiści zawsze będą miały podstawy do krytyki władz za jedną lub drugą niesprawiedliwość** (jeżeli „uszczelnia” to za niesprawiedliwość wobec jednostki, jeżeli „rozszerza” to za niesprawiedliwość wobec społeczeństwa)

W ten sposób powstaje **dynamiczny układ zależności między decyzjami władz i poglądami społeczeństwa a polityką społeczną, który raz dąży do ograniczania jednej niesprawiedliwości, a następnie do ograniczania drugiej** (hipoteza wahadła). Po dodaniu założenia o różnej zasługiwaności wyjaśniona może być rozbudowana i zróżnicowana pod względem szczelności i hojności polityka społeczna

Wyjaśnianie polityki społecznej z pomocą prawa Hammonda-Goodina – niesprawiedliwość wobec jednostki

- **Reakcje społeczne i polityczne na niesprawiedliwość wobec jednostki**

1. Ubodzy bez pomocy domagają się pomocy ze strony władz
2. Organizacje reprezentujące ubogich domagają się reakcji władz i „rozszerzenia systemu” (mniej sprawdzać, aby pomóc wszystkim potrzebującym)
3. Media nagłaśniają przypadki ubogich, którym odmówiono pomocy
4. Opozycja krytykuje władze za to, że sytuacja jest tragiczna, a one nic nie robią

- **Sytuacja władz (partia L lub partia P)**

1. Odczuwają presję na zmniejszenie restrykcyjności kryteriów decyzyjnych, aby objąć pomocą więcej ubogich potrzebujących pomocy
2. Decyzję może utrudniać im to, że w gorszej sytuacji gospodarki jest mniej środków na wydatki publiczne, w tym na pomoc (można jednak przerzucić winę na stan finansów publicznych i Unię Europejską, która wymaga ograniczania deficytu)
3. Brak decyzji będzie zwiększał krytykę ze strony opozycji i zmniejszał szansę na reelekcję

Wyjaśnianie polityki społecznej z pomocą prawa Hammonda-Goodina – niesprawiedliwość wobec społeczeństwa

- **Reakcje społeczne i polityczne na niesprawiedliwość wobec społeczeństwa**

1. Nieubodzy finansujący system pomocy domagają się walki z nadużyciami
2. Organizacje reprezentujące społeczeństwo (płatników podatków) domagają się reakcji władz i „uszczelnienia systemu” (rygorystyczne sprawdzanie)
3. Media nagłaśniają przypadki nieubogich, którym przyznano pomoc
4. Opozycja krytykuje władze za to, że sytuacja jest skandaliczna, a one nic nie robią

- **Sytuacja władz (partia L lub partia P)**

1. Odczuwają presję na decyzję o zwiększeniu restrykcyjności kryteriów, aby zmniejszyć liczbę nieubogich, którym przyznano pomoc
2. Decyzję może utrudniać im to, że w lepszej sytuacji gospodarki brak jest dodatkowej presji ze strony finansów publicznych (trudniej przerzucić winę na stan finansów i zewnętrzne podmioty ograniczające swobodę decyzji)
3. Brak decyzji będzie zwiększał krytykę ze strony opozycji i zmniejszał szansę na reelekcję

Znaczenie przekonań panujących w społeczeństwie dla przewidywania strategii podmiotów politycznych

1. **Dominuje opinia, że jest wielu faktycznie ubogich**, ich udział w społeczeństwie jest duży, sytuacja jest ogólnie zła, np. trudno znaleźć pracę

- W takiej sytuacji dla większości bardziej przekonujące może być stanowisko, że należy „rozszerznić system”, aby więcej ubogich otrzymało pomoc

a) Strategia polityczna za pomocą (partia L) – utrzymywać wyborców w przekonaniu, że ubogich jest bardzo wielu i proponować rozszerzenie kręgu wspomaganych pod hasłem „należy pomagać ubogim/potrzebującym”

b) Strategia polityczna przeciw pomocy (partia P) – podważać opinię o tym, że jest wielu ubogich (dążyć do zmiany w kierunku opinii w punkcie 2)

2. **Dominuje opinia, że jest niewiele ubogich**, ich udział w społeczeństwie jest mały, sytuacja jest ogólnie dobra, np. łatwo znaleźć pracę

- W takiej sytuacji dla większości bardziej przekonujące może być stanowisko, że należy „uszczelnić system” i ograniczać dostęp do pomocy

a) Strategia polityczna przeciw pomocy (partia P) – utrzymywać wyborców w przekonaniu, że faktycznie ubogich jest niewiele i proponować ograniczanie pomocy pod hasłem „uszczelniania systemu”

b) Strategia polityczna za pomocą (partia L) – podważać opinię o tym, że faktycznie ubogich jest niewiele (dążyć do zmiany w kierunku opinii 1)

Komentarz: Na opinię społeczną wpływ ma rzeczywista sytuacja, np. na rynku pracy, ale też narracje w przestrzeni medialnej, które mogą mieć charakter dezinformacji

Dodatkowe wnioski wynikające z teorii nieuchronnej niesprawiedliwości

- Partia L zawsze dąży do rozszczelnienia systemu pomocy, a partia P zawsze do jego uszczelniania
- Przy założeniu, że dawanie wyborcom korzyści materialnych w postaci świadczeń pieniężnych powoduje wzrost poparcia wyborców
  - Partia L jest w lepszym położeniu, gdyż w jej programie zawsze jest zwiększanie zakresu i poziomu świadczeń
  - Partia P jest w trudniejszym położeniu, gdyż jej program uszczelniania będzie mniej popularny niż program partii L
- Z powyższego wynika, że partia P będzie rzadziej rządzić niż partia L, a więc polityka społeczna będzie coraz bardziej rozbudowywana przez kolejne rządy partii L czasem przerywane przez partię P z programem cięć i uszczelniania
- Partia P musi stosować bardziej złożone strategie wyborcze, aby społeczeństwo przekonać do swojego programu, np. nazywanie reform racjonalizacją, a nie uszczelnianiem (zabierzemy niepotrzebującym, aby więcej dać najbardziej potrzebującym, zabierzemy mniej zasługującym, aby dać bardziej zasługującym), przypisywanie rozbudowanej polityce społecznej różnych negatywnych skutków ubocznych (np. unikanie pracy, inflacja), przekonywanie, że sytuacja jest dobra i każdy może sobie poradzić bez pomocy lub z mniejszą pomocą

Zasługiwalność a prawo Hammonda-Goodina

- Wprowadźmy kolejne założenie mówiące, że wyborcy popierają bardziej świadczenia, które są kierowane do osób uznawanych za bardziej zasługujące na pomoc
- Wówczas partia L ma bodźce do tego, żeby bardziej rozszelnić pomoc dla grup uważanych za bardziej zasługujące
- Z kolei partia P ma bodźce do tego, żeby bardziej uszczelnić pomoc dla grup uważanych za mniej zasługujące
- Z powyższego wynika, że po wielu kadencjach rządów partii L i P system polityki społecznej będzie bardziej szczelny i skąpy dla grup uznawanych za mniej zasługujące (np. bezrobotni mężczyźni), a mniej szczelny i hojny dla grup uznawanych za bardziej zasługujące (rodziny, kobiety z dziećmi)

Inne przykłady polityki społecznej i możliwość ich wyjaśniania przy pomocy prawa Hammonda-Goodina

- **Polityka ochrony dzieci przed krzywdą (niepewna informacja o krzywdzie dziecka)**
  - Umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej, aby zminimalizować ryzyko krzywdy dziecka – rośnie problem niesłusznie odebranych dzieci
  - Pozostawienie dzieci w rodzinie biologicznej, aby zminimalizować ryzyko niesłusznego odebrania dziecka – rośnie problem dzieci skrzywdzonych przez rodziców
- **Polityka aktywizacji bezrobotnych (niepewna informacja o chęci do szukania pracy)**
  - Motywowanie do pracy wszystkich bezrobotnych, aby zminimalizować ryzyko, że ktoś zniechęcony do szukania pracy nie będzie motywowany – rośnie problem chętnych do szukania pracy, którzy są motywowani
  - Motywowanie do pracy tylko długotrwale bezrobotnych, aby zminimalizować ryzyko, że ktoś chętny do pracy będzie do niej motywowany – rośnie problem zniechęconych do szukania do pracy, którzy nie są do motywowani
- **Polityka zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego niezdolnym do pracy (niepewna informacja o zdolności do pracy)**
  - Orzekanie o niezdolności do pracy, aby zminimalizować ryzyko zmuszania do podejmowania pracy osób, które nie są do niej zdolne – rośnie problem osób orzeczonych, które mogłyby jednak pracować
  - Odmowa orzeczenia o niezdolności do pracy, aby zminimalizować ryzyko, że osoba częściowo zdolna do pracy będzie zniechęcona do jej podjęcia – rośnie problem osób niezdolnych do pracy, od których się jej jednak wymaga
- **Polityka zapewnienia opieki osobom, które tego potrzebują (niepewna informacja o potrzebie opieki)**
  - Orzekanie o potrzebie opieki, aby zminimalizować ryzyko, że osoby potrzebujące opieki jej nie dostaną – rośnie problem orzeczonych, które mogłyby poradzić sobie bez opieki
  - Odmowa orzeczenia o potrzebie opieki, aby zminimalizować ryzyko, że osoby mogące samodzielnie egzystować będą otrzymywały opiekę – rośnie problem osób bez orzeczeń, które jednak potrzebują opieki

Czego się dowiedzieliśmy? Podsumowanie

1. Prawo Hammonda-Goodina (prawo H-G) stwierdza, że w polityce społecznej prawdopodobieństwo popełnienia niesprawiedliwości wobec jednostki jest odwrotnie proporcjonalne w stosunku do prawdopodobieństwa popełnienia niesprawiedliwości wobec społeczeństwa
2. Niesprawiedliwość wobec jednostki w polityce społecznej polega na wykluczeniu potrzebującego z pomocy, a niesprawiedliwość wobec społeczeństwa polega na włączeniu niepotrzebującego do pomocy
3. Ze względu na niedoskonałość wiedzy podmiotu podejmującego decyzję oba rodzaje niesprawiedliwości są błędami, które zostaną popełnione z pewnym prawdopodobieństwem (diagram Russella-Taylora)
4. Ze względu na prawo H-G zmniejszanie prawdopodobieństwa jednej niesprawiedliwości zwiększa prawdopodobieństwo drugiej i odwrotnie
5. Zakładając, że w społeczeństwie są dwie partie polityczne, dla których priorytetem jest unikanie jednej lub drugiej niesprawiedliwości, to każda z nich będąc u władzy i realizując swoją politykę będzie krytykowana za wzrost jednej z niesprawiedliwości przez opozycję, media i aktywistów
6. W zależności do sytuacji w społeczeństwie każda z dwóch partii ma ułatwione lub utrudnione zadanie przekonania społeczeństwa do swojej polityki:
  - 1) Gdy sytuacja jest dobra, dominuje przekonanie, że można sobie samemu poradzić (np. łatwo znaleźć pracę), więc bardziej przekonujące są narracje o wyłudzeniu pomocy, partia niesprawiedliwości wobec jednostki jest w gorszej sytuacji
  - 2) Gdy sytuacja jest zła, dominuje przekonanie, że trudno sobie samemu poradzić, więc bardziej przekonujące są narracje o skrzywdzeniu przez nieudzielenie pomocy, partia niesprawiedliwości wobec społeczeństwa jest w gorszej sytuacji
7. Partie mogą częściowo wpływać na to, jak społeczeństwo postrzega sytuację poprzez upowszechnienie narracji, które przedstawiają sytuację jako gorszą niż jest, lub jako lepszą niż jest w zależności od tego, czy rządzą czy też są w opozycji, np. gdy rządzi partia niesprawiedliwości wobec jednostki, to druga partia głosi narrację, że sytuacja jest bardzo dobra, łatwo znaleźć pracę, pracodawcy szukają pracowników i w ten sposób utrudnia partii u władzy przekonanie społeczeństwa do polityki łagodzenia kryteriów pomocy
8. Po dodaniu założenia o różnej zasługiwalności różnych grup w społeczeństwie można postawić hipotezę o tym, że po kolejnych rządach bardziej szczelna i skąpa będzie polityka społeczna wobec grup o mniejszej zasługiwalności, a mniej szczelna i bardziej hojna będzie polityka społeczna wobec grup o większej zasługiwalności

Literatura obowiązkowa

- [R. Szarfenberg, Prawo Kennetha R. Hammonda i Roberta E. Goodina oraz prawa Charlesa Murraya, 2009](#)
- [R. Szarfenberg, Interwencja rodzinna i piecza zastępcza – pomiędzy mediami, polityką i dowodami, 2011](#)
- [R. Szarfenberg, Prawo do odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej a prawo do pracy i do samodzielnego życia, w: Prawo do odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej: art.28 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Raport tematyczny, 2017](#)